

чение на 3,9 %), продукции химической и связанных с ней отраслей промышленности - 10 % (увеличение на 6,7 %), средств наземного транспорта, летательных аппаратов, плавучих средств - 9,3 % (увеличение на 28,4 %) [2].

Анализ состояния экономики Украины свидетельствует, таким образом, что:

уровень ВВП остается низким, за два десятилетия ни разу не достигнув величины 1990 г.;

показатели ВВП на душу населения невелики и сопоставимы с такими странами как Гватемала, Маршалловы Острова, Свазиленд, Сирия, Парагвай, Республика Конго, Гайана, но уступают США в 6,4 раза, Германии - в 5,25 раза, Великобритании - в 4,9 раза и, что особенно красноречиво, России - в 2,3 раза, Польше - в 3 раза, Венгрии - в 2,7 раза;

структура хозяйства страны не только не соответствует облику современной высокоразвитой экономики, с доминирующими позициями высокотехнологичных производств, но и в значительной мере утратила черты индустриальности, имевшие место ранее;

сравнительно стабильным является положение ГМК Украины, во многом благодаря его экспортной направленности;

в экспорте преобладают металл и железорудное сырье, продовольствие и низка доля продукции с высокой добавленной стоимостью;

несмотря на заметное общее падение производства в сельском хозяйстве по сравнению с периодом плановой экономики сбор зерновых культур в целом удается поддерживать на сравнительно высоком уровне;

за 20 лет так и не удалось создать рыночную среду, привлекательную для масштабных зарубежных инвестиций.

Для интенсивного развития экономики, как представляется, целесообразна селективная стратегия реформ, предусматривающая концентрацию научно-технических и инвестиционных ресурсов на приоритетных направлениях. В этой связи необходимо, в частности, следующее.

создание условий для привлечения значительных зарубежных инвестиций, измеряемых за десятилетний период сотнями млрд. долл. Ставка на внутренние инвестиционные возможности, как показал опыт прошедших 20 лет, оказалась не состоятельной;

активное развитие инфраструктурных проектов, строительство дорог, жилья соответствующих принятым в мире стандартам;

развитие машиностроения, в частности транспортной его отрасли, судостроения, авиационной промышленности, автомобилестроения;

активизация внутреннего рынка с целью снижения уязвимости от негативных глобальных экономических процессов;

поддержание эффективного функционирования ГМК;

развитие экспортоориентированного зернового хозяйства;

активизация научно-технической деятельности.

Список литературы

1. Статистичний щорічник України за 2002 рік. Держ. ком. стат. України. – К.: Консультант, 2003. – 664 с.
2. Державна служба статистики України. <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Международный Валютный Фонд. <http://www.imf.org/external/index.htm>

Рукопись поступила в редакцию 06.04.12

УДК 65.011.46.003.1

І.С. ЗАХАРЧЕНКО, аспірантка, ДВНЗ «Криворізький національний університет»

ВИЗНАЧЕННЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІЧНУ АКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглянуті питання щодо факторів впливу на економічну активність підприємств ГМК. Також визначено вплив факторів на діяльність підприємства загалом та його економічну активність зокрема.

Проблема та її зв'язок з науковими та практичними завданнями. У сучасних умовах господарювання важливо визначити, які фактори та яким чином впливають на діяльність

підприємства. З переходом до ринкової економіки суттєво зросла роль та значення управлінських рішень, які приймаються на всіх етапах розвитку та діяльності підприємства.

Зміна технології виробництва, вихід на нові ринки, розширення обсягів випуску та асортименту продукції вимагають прийняття своєчасних та зважених управлінських рішень, результативність яких суттєво підвищується, якщо їх обґрунтування здійснюється з урахуванням факторів, що впливають на виробничо-господарську ситуацію підприємства, а також відповідний їй рівень ділової та ринкової активності. Такий підхід до управління діяльністю підприємства базується на поглибленому аналізі ділової та ринкової активності підприємства, з урахуванням впливу вищезгаданих факторів на виробничо-фінансовий стан підприємства і, як наслідок, дозволить запобігти утворенню кризової ситуації на підприємстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій: Над питаннями щодо факторів впливу на діяльність підприємства працювали різні автори, наприклад З.Є. Шершньова та С.В. Оборська [9], М.Д. Білик [4], Бланк І.А. [2], С.В. Корягіна [5], О.В. Ареф'єва та О.І. Кондратюк [1], О.В. Коваленко [7], Ж.В. Поплавська [8] та багато інших.

Однак недостатньо повно розглянуті такі питання, як класифікація факторів та їх вплив на економічну активність підприємства. Доцільно доповнити, змогу контролювати вплив факторів на діяльність підприємства. Це дозволить більш точно та обґрунтовано управляти підприємством та приймати правильні управлінські рішення в області економічної активності підприємства в сучасних умовах господарювання.

Постановка завдання. Головною метою даного дослідження є виявлення факторів, які впливають на економічну активність підприємства.

Викладення матеріалу та результати. Економічна активність підприємства, тобто ділова та ринкова активність підприємства, відіграє ключову роль в сучасних динамічних умовах господарювання. На економічну активність підприємства впливають певні фактори, які можуть мати як позитивну, так і негативну дію. Однак, дані фактори потребують більш поглибленого дослідження та аналізу.

Тому, доцільно представити класифікацію факторів, які впливають на економічну активність підприємства. Запропоновано критерії вибору факторів впливу на економічну активність підприємства.

На нашу думку фактори впливу на економічну активність підприємства потрібно класифікувати так: за сферою впливу, об'єктами впливу та стадією життєвого циклу підприємства.

За сферою впливу виділяємо ринкові та ділові фактори, оскільки під економічною активністю підприємства підрозуміваємо ділову та ринкову активність. Ділова активність підприємства пов'язана з внутрішніми чинниками розвитку підприємства, а ринкова – із зовнішніми. При цьому, до ринкових факторів відносимо: репутацію, імідж, міжнародну конкуренцію, рекламну політику тощо. До ділових (внутрішніх) факторів відносимо: кваліфікацію керівництва та співробітників, рівень цін, структуру балансу, платоспроможність, ліквідність, співвідношення власних і залучених коштів, рівень прибутку, рентабельність тощо.

За об'єктом впливу фактори класифікуємо: на підприємство (стан економіки, НТП, міжнародні відносини, законодавчі акти, політична обстановка, кредитори, постачальники, конкуренти тощо), структурний підрозділ (асортимент, маркетингова стратегія і політика), фінансові операції (структура балансу, платоспроможність, ліквідність, співвідношення власних і залучених коштів, інвестиційна привабливість, рівень прибутку, рентабельності, дохід на акцію, цінова політика, збутова політика).

Також ще одним важливим критерієм вибору факторів впливу на економічну активність підприємства є залежність від стадії життєвого циклу. Зовнішні й внутрішні фактори, що впливають на діяльність підприємства, формують його бізнес-середовище, яке фактично визначає становище підприємства на ринку, його економічний потенціал та фінансове благополуччя.

Оскільки вплив середовища на ділову активність підприємства характеризується багатьма факторами, розглянемо дві їх групи, що відповідають складовим бізнес-простору. Так, до *зовнішніх* відносять фактори: міжнародного рівня, які поєднують у собі загальноекономічні чинники, вплив міжнародної політики та конкуренції; національні, що включають політичні, економічні, демографічні чинники; ринкові, до яких належать конкурентні, науково-технічні та споживчі чинники. До внутрішніх факторів відносять: конкурентну позицію підприємства; принципи діяльності; ресурси та їх використання; маркетингову ситуацію і політику; фінансо-

вий менеджмент

Кількість стадій життєвого циклу підприємства у працях різних дослідників коливається від чотирьох до десяти. Досить поширеним у літературі є поділ життєвого циклу підприємства на чотири стадії. Такого підходу дотримуються, зокрема, О.Є. Кузьмін і О.Г. Мельник, які виділяють стадії *зародження, зростання, "піку діяльності"* та *спаду* підприємства [6, с. 37].

Натомість Л.А. Брагін та П.П. Данько визначають наступні стадії життєвого циклу підприємства: становлення, розширення, стабілізація, затухання [3, с.64].

Таблиця

Характеристика факторів впливу на економічну активність підприємства в залежності від фази життєвого циклу підприємства

Фаза життєвого циклу підприємства	Характеристика фази	Фактори	
		внутрішні	зовнішні
Зародження та становлення	Початок формування стратегічного потенціалу підприємства, головна мета - виживання на ринку; дана фаза підприємства характеризується витратами всіх ресурсів системи, значні фінансові кошти спрямовані на створення та реєстрацію підприємства, придбання адміністративного та виробничих будівель, закупівлю сировини та матеріалів, наймання робочої сили.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вибір місії підприємства. 2. Частка позикового капіталу у загальній вартості капіталу. 3. Оперативність укладання угод. 4. Підприємницькі здібності. 5. Кваліфікація управлінського персоналу та виконавців. 6. Якість маркетингової політики. 7. Якість емісійної політики. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Податкова та кредитно-грошова політика. 2. Параметри споріднених та підтримуючих галузей. 3. Попит та пропозиція на товари та послуги. 4. Рівень конкуренції та наявність конкурентних переваг інших підприємств. 5. Економічна ситуація в країні. 6. Наявність державної підтримки заново створених підприємств.
Зростання	Характеризується значним збільшенням обсягів виробництва та продажу, що призводить до постійного зростання потреби в обігових коштах.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Частка позикового капіталу у загальній вартості капіталу. 2. Адекватний маркетинг. 3. Адекватність витрат. 4. Якість управління прибутком. 5. Якість дивідендної політики. 6. Рівень ризик-менеджменту 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Попит на товари та послуги. 2. Податкова та кредитна політика. 3. Параметри споріднених та підтримуючих галузей. 4. Фактори виробництва. 5. Конкуренція в галузі.
Пік	Стійке становлення підприємства на ринку, стабільний прибуток	<ol style="list-style-type: none"> 1. Рентабельність підприємства 2. Платоспроможність 3. Інноваційна політика підприємства 4. Адекватний маркетинг 5. Адекватність витрат 6. Частка витрат на управління тощо. 7. Якість дивідендної політики. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Гнучкість в управлінні. 2. Купівельна спроможність населення. 3. Діяльність державних органів влади. 4. Кредитно-грошова політика
Спад	Характеризується різким зниженням прибутку та ділової активності.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Доля позикового капіталу. 2. Адекватність маркетингу. 3. Старіння управлінського персоналу. 4. Адекватність витрат. 5. Фінансові можливості 6. Фінансовий стан. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Конкуренція 2. Параметри споріднених та підтримуючих галузей. 3. Ціни на ресурси. 4. Резерви стратегічних ресурсів.

У результаті викладеного нами представлено узагальнюючу схему факторів, які впливають на економічну активність підприємства з врахуванням критерію вибору (рис. 1).

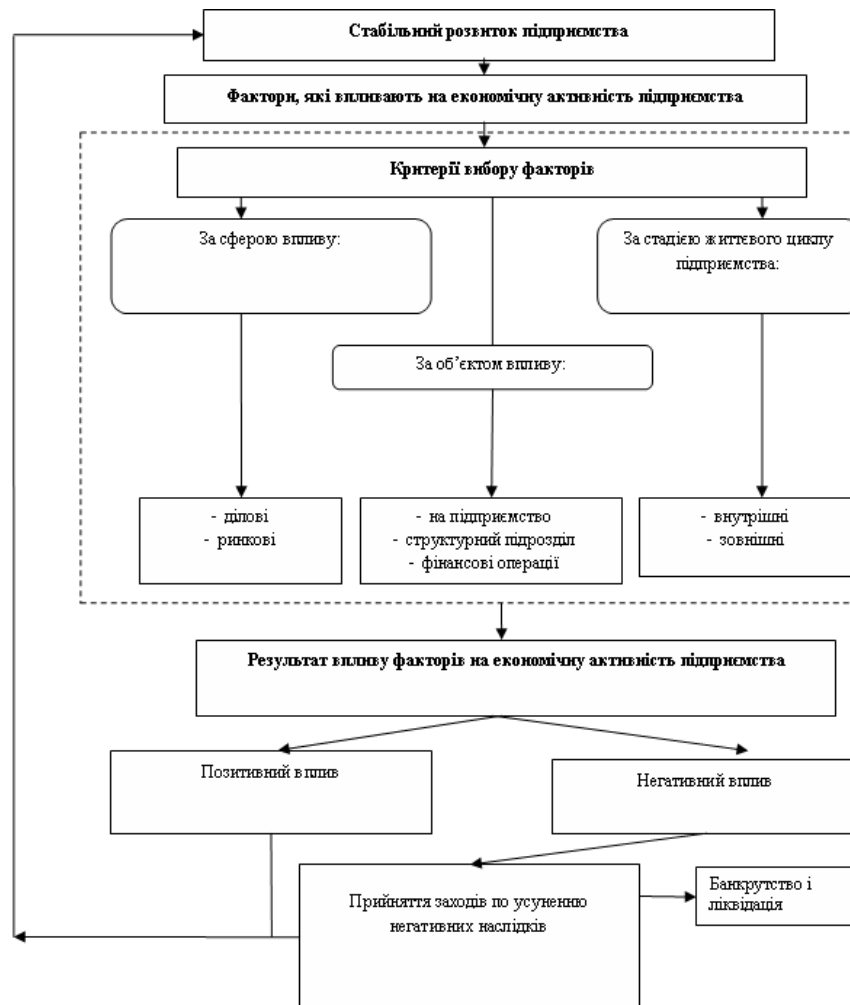

Рис. 1. Алгоритм і класифікація факторів, які впливають на економічну активність підприємства

Висновки та напрямок подальших досліджень. Отже, з викладеного можна зробити висновки, що представлена нами класифікація факторів, які впливають на економічну активність підприємства цілком характеризує суть економічної активності підприємства та дає змогу контролювати вплив факторів на діяльність підприємства. Це дозволить більш точно та обґрунтовано управляти підприємством та приймати правильні управлінські рішення в області економічної активності підприємства.

Список літератури

1. Ареф'єва О.В., Кондратюк О.І. Стратегічне забезпечення життєвого циклу підприємства // Актуальна проблема економіки - 2008 - № 3(81).
2. Бланк И. А. Финансовый менеджмент/ И.А. Бланк. - К.:Эльга Ника – Центр, 2004.-649 с.
3. Брагін Л.А., Данько П.П. Посobie ЭРНСТ энд ЯНГ по составлению бизнес-плана: Пер. с англ., 2-е издание - М.: Джон Уайли энд Союз, 1995. - 224 с.
4. Фінансовий аналіз / [М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька]; за ред. М.Д. Білика. - К.: КНЕУ, 2005.-836 с.
5. Корягина С.В. Економічна оцінка та планування життєвого циклу розвитку Підприємства: Автореф. дис. канд. екон. наук. - Львів: Вид-во НУ "Львівська Політехніка", 2004. -21 с.
6. Кузьмін О.Є. Основи менеджменту: підруч. / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник.- К.: Академвидав, 2003. – 416 с.
7. Коваленко О.В. Концепція життєвого циклу підприємства та кризов// фактори. - Режим доступу до статті: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/biznes/2010_1/2010/01/100104.pdf
8. Поплавська Ж.В. Сутність життєвого циклу підприємства та фактори, що впливають на його формування// Науковий Вісник, 2008, вин. 18.8.-С.169-175.
9. Шершньова З.С. Стратегічне управління/ З.С. Шершньова, С.В. Оборська - К.: КНЕУ, 1999. -384 с.

Рукопис подано до редакції 06.04.12